

Pokolenie gniazdowników w Polsce

02.07.2024 r.

1,7 mln

liczba gniazdowników, tj. osób w wieku 25–34 lata, które mieszkają z rodzicami i nie założyły własnej rodziny, według stanu na 31 grudnia 2022

W 2022 r. w Polsce co trzecia osoba w wieku 25–34 lata była gniazdownikiem, tj. mieszkała z rodzicami i nie założyła własnej rodziny. W porównaniu z 2018 r. ich populacja zmniejszyła się o 0,3 mln osób (tj. o 15,5%). Wśród gniazdowników 63% to osoby pracujące.

Zaprezentowane dane są wynikiem pracy eksperymentalnej pn. „Pokolenie gniazdowników w Polsce” mającej na celu uzyskanie jak najbardziej pełnego obrazu zjawiska społecznego związanego z gniazdownictwem.

Gniazdownik to osoba w wieku 25–34 lata mieszkająca z rodzicami, nieposiadająca współmałżonka i niebędąca sama rodzicem. Populacja gniazdowników nie obejmuje osób rozwiedzionych oraz wdów/wdowców.

Źródłem prezentowanych informacji są rejestry administracyjne, na podstawie których opracowany został wykaz ludności wraz z przypisanym adresem zamieszkania. Głównymi rejestrami wykorzystywanymi do przygotowania liczby ludności wraz z ich adresami zamieszkania były dane z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ). Algorytm służący do ustalania adresu zamieszkania jest złożony i polega na porównywaniu adresów w wielu źródłach administracyjnych z uwzględnieniem ich aktualności i jakości.

Praca realizowana jest w cyklu 5-letnim (pierwsza edycja była opracowana w 2019 r.). Dane przygotowane zostały dla całej Polski oraz w przekrojach terytorialnych do poziomu gmin.

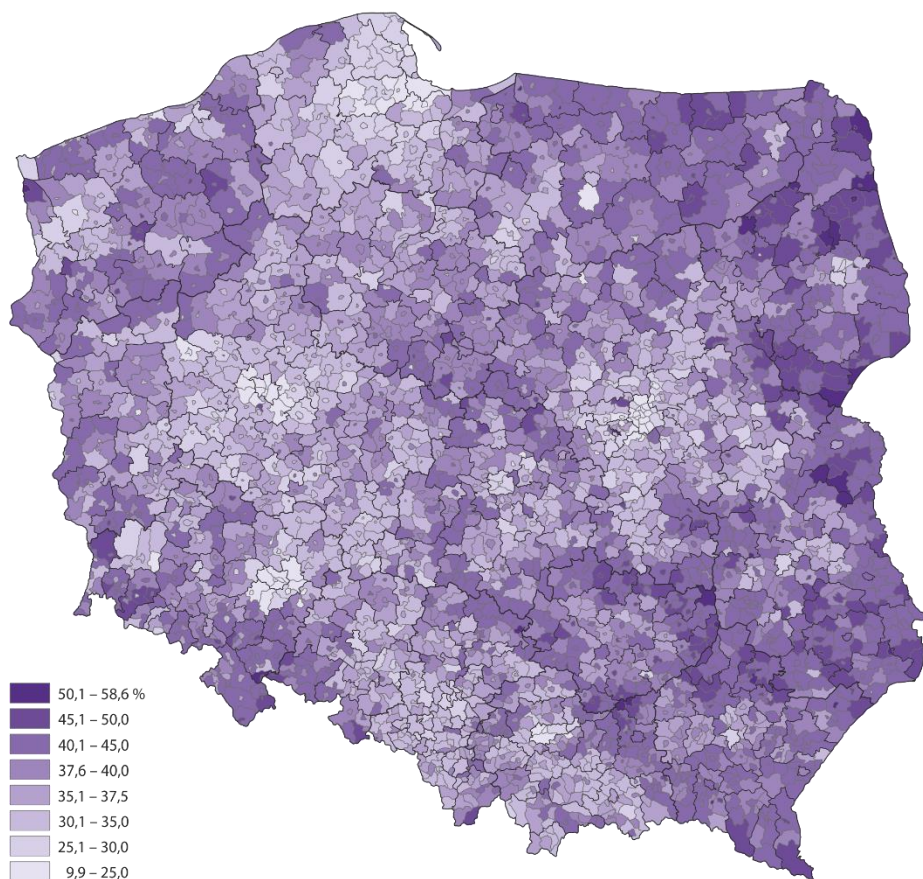
Źródła danych: W badaniu wykorzystano administracyjne źródła danych. Ich gestorami są: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności (PESEL); Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Centralna Baza Beneficjentów – świadczenie wychowawcze (500+), Karta Dużej Rodziny, informacje nt. beneficjentów (dochody, alimenty, wypłacone świadczenia), informacje nt. dochodów, świadczeń, bezrobotnych; Ministerstwo Finansów – dane jednostkowe o osobach fizycznych; Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Kompleksowy System Informatyczny, Centralny Rejestr Ubezpieczonych, Centralny Rejestr Płatników Składek, świadczenia emerytalno-rentowe; KRUS – aktywność ekonomiczna, świadczenia; Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Zintegrowany System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym (POL-on) – kontynuujący naukę; Ministerstwo Edukacji Narodowej – System Informacji Oświatowej; Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności, Narodowy Fundusz Zdrowia – Centralny Wykaz Ubezpieczonych.

Zróżnicowanie przestrzenne

W 2022 r. 1,7 mln osób w wieku 25–34 lata mieszkało z rodzicami i nie założyło własnej rodziny. Badane zjawisko cechuje się dużym zróżnicowaniem przestrzennym. Największy odsetek gniazdowników wystąpił w województwach świętokrzyskim (41%), podkarpackim i lubelskim (po 39%). Najmniejszy – nieprzekraczający 30% – odnotowano w województwach: mazowieckim, pomorskim i dolnośląskim.

Wśród osób w wieku 25–34 lata odsetek gniazdowników wyniósł 33%

Mapa 1. Udział gniazdowników w ogólnej liczbie ludności w wieku 25-34 lata w 2022 r.

55% gniazdowników mieszkało w miastach

Większa koncentracja gniazdowników występowała w gminach we wschodniej Polsce. Gmin, w których odsetek osób dorosłych mieszkających z rodzicami wynosił co najmniej 50% było w Polsce 19, z czego 10 to gminy województwa podlaskiego. Z kolei największe miasta i ich obszary funkcjonalne charakteryzowały się najniższym poziomem zjawiska. Wśród miast wojewódzkich najniższy odsetek gniazdowników odnotowano we Wrocławiu (18%) i w Warszawie (19%), a najwyższy w Kielcach (36%) i Olsztynie (32%).

Z 15 gmin w Polsce, w których odsetek gniazdowników wyniósł poniżej 20%, 5 to gminy województwa mazowieckiego

Charakterystyka gniazdowników pod względem płci i wieku

Populacja gniazdowników jest zróżnicowana według płci. W 2022 r. odsetek mężczyzn wśród gniazdowników wyniósł 63% wobec 37% wśród kobiet.

W Polsce jest 659 gmin (26,6% gmin w kraju), w których 50% i więcej mężczyzn między 25 a 34 rokiem życia nie założyło rodziny i mieszka z rodzicami, natomiast wskaźnik dla kobiet powyżej 50% osiągnęła jedna gmina (Podkowa Leśna w województwie mazowieckim).

W kolejnych rocznikach ogółu populacji w wieku 25–34 lata zmniejsza się udział gniazdowników: w 2022 r. odsetek osób w wieku 25 lat, które mieszkały z rodzicami, wynosił 56%, podczas gdy wśród 34-latków – 19%. Z każdym rokiem zwiększa się też dysproporcja mężczyzn i kobiet w strukturze gniazdowników. Podczas gdy na 100 kobiet w wieku 25 lat przypada 136 mężczyzn w tym wieku, to na 100 kobiet w wieku 34 lat jest już 202 mężczyzn w tym wieku.

Wykres 1. Liczba mężczyzn przypadająca na 100 kobiet wśród gniazdowników według wieku w 2022 r.

Charakterystyka gniazdowników pod względem wykształcenia

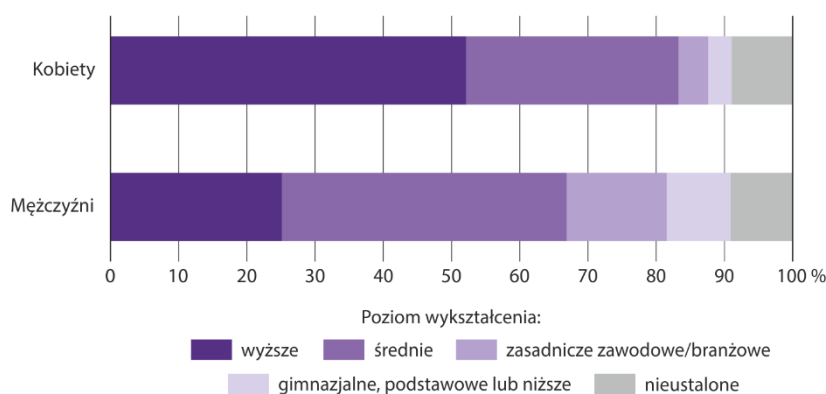
Nieco ponad 6,6% gniazdowników w Polsce studiowało lub uczyło się^[2]. Odsetek ten zmniejszał się wraz z wiekiem – od 19% dla osób w wieku 25 lat do niespełna 2% wśród osób 34-letnich. Aktywność edukacyjną częściej podejmowały kobiety niż mężczyźni (8,6% wobec 5,4%).

Najwyższy odsetek uczących się lub studiujących gniazdowników odnotowano w województwie mazowieckim (8,5%), a najniższy – w województwach podkarpackim i lubuskim (po 5,4%). Większą aktywnością edukacyjną charakteryzowali się gniazdownicy mieszkający w miastach (7,4%) niż zamieszkujący obszary wiejskie (5,6%).

Gniazdowniczkę były lepiej wykształcone. Ponad połowa z nich (52%) posiadała wykształcenie wyższe, natomiast wśród mężczyzn odsetek ten wynosił 25%.

Wykres 2. Gniazdownicy według płci i poziomu wykształcenia w 2022 r.

Gniazdownicy według płci i poziomu wykształcenia w 2022 r.

Aktywność ekonomiczna gniazdowników

W 2022 r. większość gniazdowników (63%)^[3] pracowało zawodowo, 6% było bezrobotnych a 31% biernych zawodowo. Zarówno pracujących, jak i bezrobotnych więcej było wśród mężczyzn niż wśród kobiet. Spośród mieszkających z rodzicami mężczyzn pracę miało 65%, poszukiwało jej 7%, natomiast wśród kobiet było to odpowiednio: 60% i 6%.

Większą aktywnością edukacyjną charakteryzowali się gniazdownicy mieszkający w miastach

Udział pracujących gniazdowników mieszkających w miastach (60%) był niższy niż na obszarach wiejskich (67%)

^[2] W grupie referencyjnej, tj. grupie osób w wieku 25–34 lata niemieszkających z rodzicami, singli, osób, wdów i wdowców, osób które założyły własną rodzinę lub są rozwiedzione, było to 3,7%.

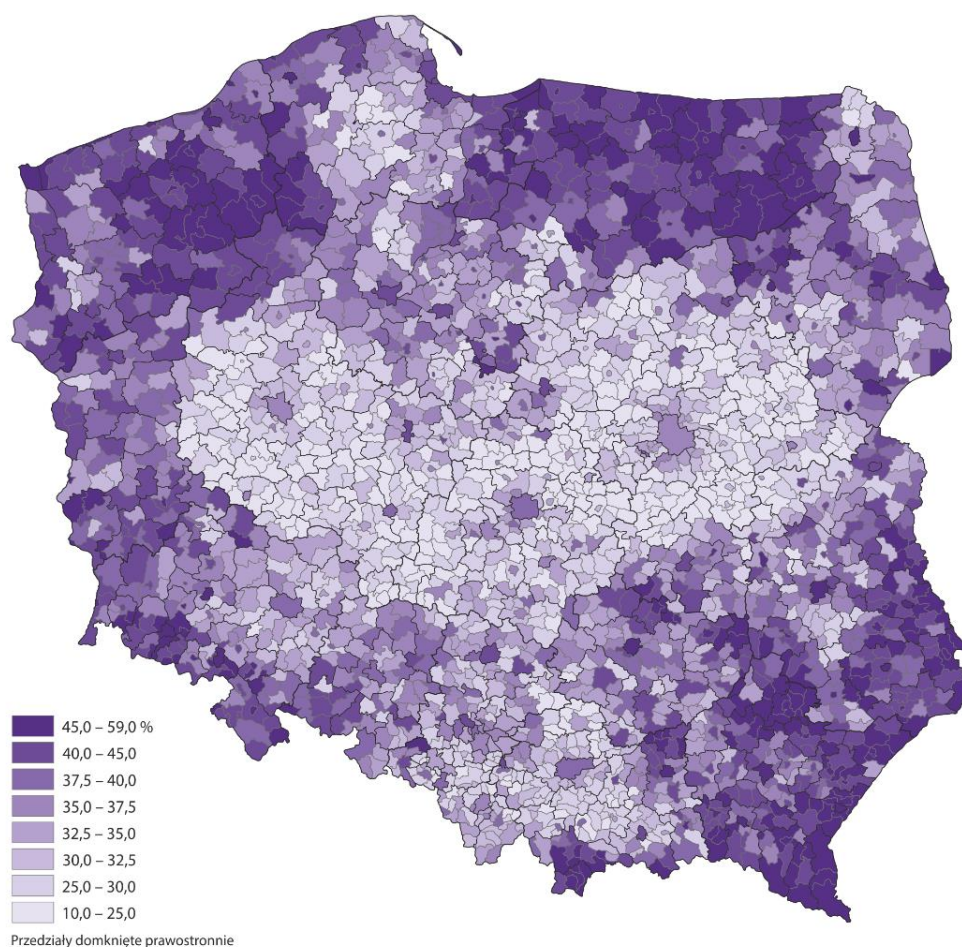
^[3] W grupie referencyjnej – 60%.

Większa aktywność zawodowa charakteryzowała gniazdowników w wieku 27–29 lat (pracują około 2 na 3 osoby). Udział niepracujących (bezrobotnych i biernych) najwyższy jest natomiast wśród najmłodszych (25-letnich) i najstarszych (34-letnich) gniazdowników (odpowiednio 43% i 41%). Gniazdownicy, którzy kontynuowali naukę, w większości byli również osobami pracującymi (60%).

Poziom aktywności ekonomicznej gniazdowników jest zróżnicowany przestrzennie. Najwięcej pracujących było wśród gniazdowników mieszkających w województwach centralnych: wielkopolskim, łódzkim i mazowieckim – powyżej 67%. Wyższe odsetki osób bezrobotnych w analizowanej populacji odnotowano na wschodzie kraju, w województwach podkarpackim, lubelskim i świętokrzyskim – powyżej 8%, natomiast biernych zawodowo na północy – w województwach warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim – powyżej 37%.

Udział pracujących wśród gniazdowników mieszkających na obszarach wiejskich (67%) był wyższy niż wśród mieszkańców miast (60%). Odsetki bezrobotnych kształtowały się na porównywalnym poziomie (odpowiednio 6,3% na wsi i 6,5% w miastach).

Mapa 2. Udział niepracujących w ogólnej liczbie gniazdowników w 2022 r.

W miastach wojewódzkich najwięcej pracujących gniazdowników było w Poznaniu, Warszawie i Katowicach - powyżej 64%, a najwięcej niepracujących (łącznie bezrobotnych i biernych) – w Lublinie (47%). W miastach średniej wielkości najwyższe odsetki pracujących gniazdowników (powyżej 70%) odnotowano w miastach: Środa Wielkopolska, Orzesze, Kościan, Gostyń, Września, Sulejówek, Krotoszyn, Pszczyna, Mikołów, Sochaczew. Niepracujący stanowią większość (powyżej 50%) gniazdowników w takich miastach średnich jak: Przemyśl, Ełk, Sanok, Kraśnik, Kętrzyn, Biłgoraj, Zamość, Stalowa Wola, Łomża, Chełm i Jarosław. Udział pracujących wśród gniazdowników w poszczególnych gminach wahał się od 41% (w gminie wiejskiej Nowogródek Pomorski w zachodniopomorskim) do 90% (w gminie wiejskiej Kocierzew Południowy w łódzkim).

Gniazdownicy z niepełnosprawnościami

Liczba gniazdowników z niepełnosprawnościami na koniec 2022 r. wyniosła 102 tys., co stanowiło 5,9% badanej populacji. Udział gniazdowników z niepełnosprawnościami rósł wraz z wiekiem: od 4,4% dla osób w wieku 25 lat do 7,9% wśród 34-latków. Młodsze roczniki badanej zbiorowości cechowały się nieznaczną przewagą niepełnosprawnych mężczyzn. Po 29 roku życia zaznaczyła się przewaga kobiet, w konsekwencji, w najstarszej grupie wieku, odsetek gniazdowniczek z niepełnosprawnościami zwiększył się blisko dwukrotnie z 4,2% (25 lat) do 8,0% (34 lata), dla mężczyzn odpowiednio z 4,6% do 7,8%.

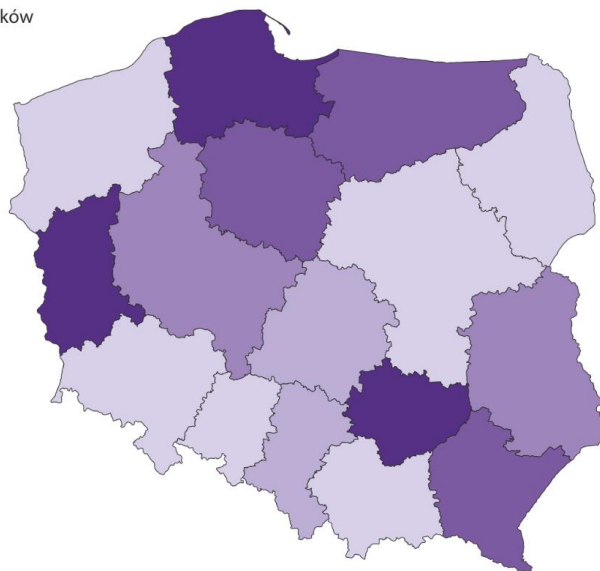
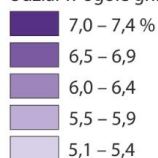
Najwięcej gniazdowników z niepełnosprawnościami mieszkało w województwie świętokrzyskim (7,4%), lubuskim (7,1%) oraz pomorskim (7,0%), najmniej w województwach małopolskim (5,1%), mazowieckim i dolnośląskim (po 5,2%).

W 39 gminach udział gniazdowników z niepełnosprawnościami kształtował się w granicach 10,0%–15,2%, a gminami z najwyższymi wartościami były: Jemielno (woj. dolnośląskie) – 15,2% i Powidz (woj. wielkopolskie) – 13,9%. W niemal 1/4 gmin w Polsce gniazdownicy z niepełnosprawnościami stanowili poniżej 5% wszystkich gniazdowników.

Wśród osób w wieku 25-34 lata więcej niepełnosprawnych było w grupie gniazdowników (5,9%) niż wśród pozostałych osób (grupa referencyjna – 2,3%)

Mapa 3. Gniazdownicy z niepełnosprawnościami w 2022 r.

Udział w ogóle gniazdowników

Rodziny gniazdowników

Ponad 40% gniazdowników mieszkało jedynie ze swoimi rodzicami, z czego 19,7% z jednym rodzicem, a 21,6% z obojgiem rodziców.

W przypadku gniazdowników mieszkających z obojgiem rodziców 30,9% mieszkało dodatkowo z jeszcze z jedną osobą pod tym samym adresem. Natomiast 27,3% gniazdowników mieszkało z jednym rodzicem i dodatkowo jeszcze jedną osobą.

Co piąty gniazdownik miał rodzica z orzeczeniem o niepełnosprawności. Częściej niepełnosprawność dotyczyła matek (52%) niż ojców (39%), a 9% – obojga rodziców. Występowały też przypadki (1,7% gniazdowników), gdzie zarówno rodzic, jak i gniazdownik, były osobami z niepełnosprawnościami.

Z przynajmniej jednym rodzicem, będącym osobą z niepełnosprawnością, mieszkało 20,4% młodych mężczyzn i 18,5% kobiet, którzy nie założyli własnej rodziny. Udział gniazdowników będących w takiej sytuacji wzrastał wraz z ich wiekiem: od 15,6% wśród 25-letnich do 26,3% wśród 34-letnich mężczyzn oraz od 14,8% wśród 25-letnich do 24,3% wśród 34-letnich kobiet.

Najwyższy odsetek gniazdowników mieszkających z co najmniej jednym rodzicem z niepełnosprawnością występował w województwach: lubuskim (30%), a najniższy w województwach opolskim i mazowieckim (po 14%). Na poziomie gmin udział gniazdowników mieszkających z co najmniej jednym rodzicem z niepełnosprawnością wahał się od 3,2% do 42,0%.

Opracowanie merytoryczne:

Departament Innowacji

Dyrektor Dominika Rogalińska

Tel: 22 608 31 16

Rozpowszechnianie:

Wydział Współpracy z Mediami

Tel. komórkowy: +48 695 255 032

Tel. stacjonarne: +48 22 608 38 04, +48 22 449 41 45,

+48 22 608 30 09

e-mail: obslugaprasowa@stat.gov.pl

stat.gov.pl

@GUS_STAT

@GłównyUrządStatystyczny

gus_stat

glownyurządstatystycznygus

glownyurządstatystyczny

Powiązane opracowania

<https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/jakosc-zycia/pokolenie-gniazdownikow-w-polsce,6,1.html>